

ETTEVAATUST! POLIITILISELT NAKATATUD TEATRIFESTIVAL!

Hing läks hellaks ühe pikema ja teise suhteliselt lühikese vaheaja järel kolme mõneti sarnast, kuid samas väga erinevat festivali külastades. Üks neist soome-ugri rahvaste teatraliseeritud kohtumine „Maiatul“ Joškar-Olas, teine „Kuldne mask“ Moskvas ja kolmas „Balti teatrikevad“ Riias.

Joškar-Olas tajusin üdini festivali kui rahvaste (kultuuri)poliitilise elusolemise tagantutsita- ja vajadust. Ühelt etenduselt tulles aeti auto alla, äsja teatrimajas tugevalt õlatunnet kultiveerinud hõimlaste silme ees, üks väike vana ugrilane. Seltskond tarretus aupaklikus vaikuses ja vaatas kui etenduse kolmandat vaatust, kuidas too, imekombel terveks jäänu, auto alt välja ukerdas. Sama tegi vene rahvusest autojuht. Pahameelne ugrilane heitis paar kurja sõna hooletu juhi suunas. Silmas siis tummi, rahvustundeliselt kõrgmeelestatud hõimlasi ja ukerdas sügavas häbis vaikselt edasi. Hetk hiljem mühatati siin-seal, et küll on kole! Pääse päeva ajal! Mis meist ugridest niimoodi saab!? Ja kõnniti edasi. Nii ka mina. Nojah – märka hõimukaaslast!... Ja tee oma järeldused.

Minu jaoks oli see „kolmas vaatus“ festivali tipphetk. Ma sain aru, et kui ugrilased veel kolm või neli korda niimoodi lavalaudadel koos käiksid, siis ehk kümnendal festivalil ulataks meist keegi abikäe ka vennale tänaval, puhtalt rahvuslikust ühtekuuluvustundest. Aitaks vähemalt salvajat söimata.

„Kuldsest maskist“ ma aru ei saanud. See festival peaks igal aastal tooma ühisesse kunstivõitlustulle suure vene rahva teatrikunsti parimad palad. Aga nii, nagu serveeriti kaasaegse tantsu- etenduse pähe poiste aeroobikakava, tundus ka kõik muu olevat kellegi kurikavala alatu sobing. Ma ei lasknud end liimile tõmmata, ma ei võtnud seda tõena... Aga midagi see festival näitama pidi... Keegi üritas taas mingit tunnet kultiveerida, lörtsides teatri mõistet... Spordikava ja röögitud tekstimassid ei ole ju väärt vene kultuurivara tipuosa.

„Balti teatrikevade“ kohta väitis kriitik Keil, et see olevat: erinevate kultuuriministeeriumide käsul reanimeeritud. Balti kokkulepe, või midagi... Et jälle kellegi teeme-nüüd-poliitikat-plaan. Parandan siis teda – ei ole nii, see on nn 2+2+2 initsiatiivrühma tubli töö tulemus – ikka praktikutelt praktikutele.

Ma ei taha siinkohal puudutada Balti ühtsuse teemat – kõndides piki Eesti-Läti geograafilist piiri, saab aru, et just rahvuslik isetekkinud piir on üks tugevamaid. Sealt ei lenda ka kärbes läbi. Aga ühtekuuluvustunne just siis tekibki, kui ollakse erinevad. Vaid erinevad poolused tõmbuvad. Mida vähem meil piiril kärbesid läbi lendama mahub, seda tugevamalt suudame kohtuda festivalidel.

Järgmise „Balti teatrikevade“ (täpsemalt sügise) korraldab Eesti. Mis on selliste festivalide eesmärk? Kas võtta festivali kui peo ja loomemelu vormis ülevaatekonkurssi? Või lähtuda selsama kena sõna algupärast – festival kui pidustus, kus ei ole halvemaid ega paremaid, vaid pidumeelsuses ühisolemine? Joškar-Olas oli too viimane variant. Vist jadastati ka esinejaid, aga see ei olnud olulisim teema. Usun, et taaselustatud balti ekspress võtab samuti mingid seda laadi tuurid.

Ärgem kartkem festivale. Armastagem neid. Ja ärgem nähkem nende taga poliitikatontide halbu sebinguid. Nagunii on need sebingud. Iga vähegi mastapsema festivali taga on poliitiline tahe. See tuleb sinna, kui festivali eelarvet koostatakse, selle tasakaalustamise tarbeks rahastajaid otsitakse ja ka leitakse. Kasutagem see ära.

TÕNU LENSMENT